

ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน

ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

A Development of Efficiency Indicators of Foundation of School Curriculum Administration in the Upper Northern

ชื่อนักวิจัย

สุรศักดิ์ สุทธิศิริ

ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

พ.ศ. 2559

ประเภทของงานวิจัย

หลักสูตรและการเรียนรู้

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน 2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบนกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด มีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ได้ทั้งหมด 7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ ขั้นตอนที่ 2 กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการโดยทดลองใช้แบบสอบถามสำรวจการดำเนินการตามตัวบ่งชี้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 69 โรงเรียน รวม 414 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ประกอบเชิงสำรวจ หมุนแกนอโรโทนอนัลด้วยวิธีแวกซ์แม็กซ์ ซึ่งพิจารณาจากค่าไอแกนในแต่ละองค์ประกอบ ปรับแก้ได้ องค์ประกอบใหม่ 8 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 72.40 ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพ ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือ ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ จากโรงเรียนที่มีคะแนนสอบระดับชาติอยู่ในเกณฑ์ดี และเป็นโรงเรียนชั้นนำของจังหวัดในภาคเหนือตอนบน จำนวน 30 โรงเรียน รวม 90 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงแบบที ด้วยการทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากรกลุ่มเดียวผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ มี 8 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ คือ การเตรียมความพร้อมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มี 16 ตัวบ่งชี้ การนำผลการดำเนินการไปปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา มี 7 ตัวบ่งชี้ การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มี 5 ตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา มี 7 ตัวบ่งชี้ การสร้างความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มี 5 ตัวบ่งชี้ การพัฒนาบุคลากรทางการสอน มี 4 ตัวบ่งชี้ การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการหลักสูตรสถานศึกษา มี 3 ตัวบ่งชี้ และการจัดสรรงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ในการบริหารหลักสูตร มี 3 ตัวบ่งชี้

2. ตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ มีความเที่ยงตรงทุกตัว

คำสำคัญ

ตัวบ่งชี้, หลักสูตรขั้นพื้นฐาน, ภาคเหนือตอนบน

ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

การศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาเยาวชนและประชาชนให้มีคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคมและเศรษฐกิจของตนเอง ครอบครัวและบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนจะมีศักยภาพมากขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาของประเทศว่าได้มีการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง เสมอภาค โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน การจัดการศึกษาให้เยาวชนและประชาชนมีศักยภาพนั้น มีสิ่งสำคัญที่เป็นมาตรฐานในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา คือ หลักสูตรเพราะหลักสูตรเป็นเครื่องชี้ทิศทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่หลักสูตรกำหนด หลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดการศึกษาให้แก่ปวงชนชาวไทยทุกคน ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีบัญญัติว่าด้วยการที่รัฐต้องจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นเข็มทิศชี้แนะในการพัฒนาสังคมได้อย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ดังนั้น การจัดการศึกษาในระดับนี้จึงต้องมีคุณภาพเพียงพอที่จะให้ประชาชนใช้เป็นเครื่องมือขั้นพื้นฐานในการดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ทั้งนี้หลักสูตรจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

จากการวิจัยและติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในช่วงระยะ 6 ปี หลังจากประกาศใช้พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการ ทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตรกระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติและผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการกำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรมีเนื้อหามากเกินไปจนจำใจเป็น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐานส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ปรับปรุงและพัฒนาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมีการปรับปรุงแก้ไขจุดที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น บนฐานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานมีหลักการและแนวคิดสำคัญคือ มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (Standards based Curriculum) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ สำหรับให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาใช้เป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด โดยได้มีการกำหนดตัวชี้วัด จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดโครงสร้างเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการ

เรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ตลอดจนเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจน ต่อการนำไปปฏิบัติ เพื่อเป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษาแล้วกำหนดให้ทดลองใช้ในโรงเรียนต้นแบบ นำร่องการใช้หลักสูตรในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีหลักเกณฑ์พิจารณาโรงเรียนต้นแบบนำร่องการใช้หลักสูตร 6 ประการคือ 1) เป็นโรงเรียนชั้นนำหรือเป็นโรงเรียนต้นแบบในด้านต่าง ๆ ที่มีผลงานเป็นที่ปรากฏ 2) มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาเป็นศูนย์ปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3) มีคณะผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ และมีความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการ 4) มีคณะครูผู้สอนแกนนำที่มีคุณภาพและกระตือรือร้นในการศึกษาที่มีความเข้มแข็ง 5) เขตพื้นที่การศึกษามีศักยภาพที่จะเข้าไปร่วมสนับสนุนทางวิชาการได้อย่างต่อเนื่อง และ 6) สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่สถานศึกษาอื่น ๆ และเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ในด้านการใช้หลักสูตรเป็นรูปธรรม ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศรายชื่อโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรจำนวน 626 โรงเรียน ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการกำหนดเงื่อนไขและระยะเวลาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

1. โรงเรียนต้นแบบนำร่องการใช้หลักสูตรและโรงเรียนที่มีความพร้อม

1.1 ปีการศึกษา 2552 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

1.2 ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5

1.3 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 เป็นต้นไปให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน

2. โรงเรียนทั่วไป

2.1 ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

2.2 ปีการศึกษา 2554 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5

2.3 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไปให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 1-2)

ตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง จึงทำให้เกิดปัญหาในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ไม่มีความชัดเจนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา

สถานศึกษาซึ่งมีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ จึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสู่การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความมั่นใจต่อพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนว่าผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดและเกิดสมรรถนะสำคัญ ตลอดจนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นหลักสูตรสถานศึกษายังต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเกิดความรักผูกพันในบ้านเกิดเมืองนอน มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชน

สถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องทบทวน ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาและใช้หลักสูตรให้ประสบความสำเร็จ

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อันนำไปสู่การปฏิบัติการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้หลักสูตรสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพได้จำเป็นต้องมีเครื่องมือเพื่อบ่งชี้ถึงคุณภาพและประสิทธิภาพในเชิงบริหาร ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการประเมินความสำเร็จในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบนกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิจัยขึ้นตามภารกิจของสถานศึกษาในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา (กรมวิชาการ, 2545 : 7-11) ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านที่ 3 การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้านที่ 4 การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ด้านที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้านที่ 6 การสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้านที่ 7 การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการพัฒนาตัวบ่งชี้

ประชากร คือ บุคลากรในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการว่าเป็นโรงเรียนต้นแบบนาร่องการใช้หลักสูตรทั่วประเทศ จำนวน 626 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการว่าเป็นโรงเรียนต้นแบบนาร่องการใช้หลักสูตร โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในเขตภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด จำนวน 69 โรงเรียน ๆ ละ 6 คน รวมทั้งสิ้น 414 คน

2.2 ประชากรกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด

ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้จากโรงเรียนที่มีคะแนนสอบระดับชาติอยู่ในเกณฑ์ดี และเป็นโรงเรียนชั้นนำของจังหวัดในภาคเหนือตอนบน จำนวน 30 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน

ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการหลักสูตรสถานศึกษา
2. แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับตัวบ่งชี้
3. การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)
4. บริบทของภาคเหนือตอนบน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน และตรวจสอบความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบนกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด โดยวิธีการดำเนินการวิจัย มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน โดยสังเคราะห์จากเอกสารและการสัมภาษณ์เพื่อสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม 5 ระดับ และนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) โดยใช้ข้อมูลสำรวจการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ครูวิชาการ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ และครูผู้สอน ในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการว่าเป็นโรงเรียนต้นแบบนำร่องการใช้หลักสูตร โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในเขตภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด จำนวน 69 โรงเรียน โรงเรียนละ 6 คน รวมทั้งสิ้น 414 คน

ตอนที่ 3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบนกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ จากโรงเรียนที่มีคะแนนสอบระดับชาติอยู่ในเกณฑ์ดีและเป็นโรงเรียนชั้นนำของจังหวัดในภาคเหนือตอนบน จำนวน 30 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน โดยการทดสอบนัยสำคัญของค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ระดับมาก (Test Value หรือ $u=3.50$) ตามการแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามภารกิจการบริหารหลักสูตร 7 ภารกิจ ได้ตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน 7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ เมื่อนำมาวิเคราะห์เชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) ปรากฏว่าทั้ง 7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ สามารถจัดกรอบใหม่ได้เป็น 8 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 1) การเตรียมความพร้อมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มี 16 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2) การนำผลการดำเนินการไปปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา มี 7 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3) การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4) การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา มี 7 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5) การสร้างความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 6) การพัฒนาบุคลากรทางการสอน มี 4 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 7) การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการหลักสูตรสถานศึกษา มี 3 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 8 การจัดสรรงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ในการบริหารหลักสูตร มี 3 ตัวบ่งชี้

2. การตรวจสอบความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบนแต่ละตัว โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยที่ได้ในแต่ละตัวบ่งชี้กับเกณฑ์ประเมินค่าที่ระดับมาก ($u=3.50$) ปรากฏว่า ทุกตัวบ่งชี้มีค่าเฉลี่ยในระดับมากและมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถยืนยันได้ว่าตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในเขตภาคเหนือตอนบนมีความเหมาะสม

อภิปรายผล

1. การพัฒนาองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน ได้ 7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ หลังจากทวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้องค์ประกอบเพิ่มมากขึ้น แต่ตัวบ่งชี้ลดลงเป็น 8 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะมีการจัดกลุ่มองค์ประกอบใหม่ตามตัวบ่งชี้ที่มีความสอดคล้องกันมากกว่าและบางตัวบ่งชี้ได้เปลี่ยนไปอยู่ในองค์ประกอบอื่นที่มีความสัมพันธ์กันมากกว่า มี 13 ตัวบ่งชี้ที่หายไปหลังจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเนื่องจากตัวบ่งชี้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่า องค์ประกอบที่ 1) มีความแปรปรวนมากที่สุด และมีจำนวนตัวบ่งชี้มากที่สุด เนื่องจากตัวบ่งชี้สะท้อนถึงการสร้างความตระหนักให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง การร่วมมือกันทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์หลักสูตรเดิม จุดเด่น จุดด้อย จุดควรพัฒนาของสถานศึกษา แผนการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อเหตุการณ์และความต้องการ การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านเอกสาร การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน การทำวิจัย รวมถึงการดำเนินงานด้านการวัดผลประเมินผลซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และองค์ประกอบที่ 2) มีความแปรปรวนน้อยลงมาเป็นอันดับ 2 เนื่องจากตัวบ่งชี้สะท้อนถึงการระดมทรัพยากร ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีการนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบ มีการบันทึกการใช้หลักสูตร ปัญหาที่พบ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำรายงาน แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันในการเตรียมความพร้อมและการดำเนินการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารการใช้หลักสูตรจากสถานศึกษาที่ได้ทำการเก็บข้อมูลในภาคเหนือตอนบนที่มีการปฏิบัติมากน้อยแตกต่างกันในความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูฝ่ายวิชาการ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระและครูผู้สอน

2. การตรวจสอบความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน ทุกตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากและมากที่สุด สอดคล้องถึงการดำเนินการตามตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรที่มีการดำเนินการมากและมากที่สุด จากโรงเรียนที่ได้รับการยอมรับและเป็นโรงเรียนชั้นนำที่มีการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร ผู้บริหารควรนำตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพไปดำเนินการในการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
2. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน โรงเรียนมีแนวทางในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาจากตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
3. ข้อเสนอแนะสำหรับต้นสังกัด ต้นสังกัดของสถานศึกษาสามารถนำตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาไปตรวจสอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรจะนำตัวบ่งชี้ทั้ง 50 ตัวบ่งชี้นี้ดังกล่าว ไปใช้ศึกษากับโรงเรียนทั่วไป โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)
2. ควรมีการนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพที่ได้จากการวิจัยไปศึกษาต่อ หากผู้วิจัยมีข้อมูลโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น